

Dostawy broni – konieczność dla Ukrainy, wyzwanie dla Zachodu

Jacek Tarociński, Andrzej Wilk

Skala wsparcia militarnego, jakiego udzielają państwa szeroko pojętego Zachodu walczącej z rosyjską inwazją na Ukrainie, jest bezprecedensowa. W trakcie trwającej od ponad roku pełnoskalowej wojny zmianom ulegały nie tylko dostawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego, lecz także potrzeby obrońców. Tak jak sam konflikt zbrojny można podzielić na kilka zasadniczych faz, tak można wyróżnić skorelowane z nimi decyzje polityczne dotyczące dostarczania broni, przełamujące kolejne samoograniczenia państw zachodnich. Władze w Kijowie od początku agresji jasno określały swoje potrzeby w zakresie uzbrojenia, sprzętu wojskowego i amunicji. Pomoc Ukrainie zależy oczywiście od potencjału wojskowego, gospodarczego i woli politycznej poszczególnych państw.

W przededniu zapowiadanej przez Kijów kontrofensywy zachodnie wsparcie militarne zdaje się słabnąć, a partnerzy Ukrainy raczej podkreślają skalę dotychczasowej pomocy, niż zapowiadają nowe dostawy. Zwłaszcza w Europie wynika to z wyczerpania zapasów i konieczności zwiększenia produkcji zbrojeniowej. Zachód stoi obecnie przed decyzją o poniesieniu dalszych, rosnących kosztów wojny. Warunkiem ukraińskiej wygranej jest bowiem nie tyle utrzymanie, co znaczący wzrost wsparcia wojskowego.

Punkt wyjścia – ukraińskie zdolności i potrzeby obronne

Ukraina odziedziczyła po Związku Sowieckim rozbudowany przemysł zbrojeniowy, lecz nie był on w stanie samodzielnie wyprodukować żadnej kategorii uzbrojenia i sprzętu wojskowego o złożonej konstrukcji. W kwestii zabezpieczenia potrzeb własnych sił zbrojnych Kijów musiał kooperować, przede wszystkim z Moskwą. Postępujące zrywanie więzów z nią po rosyjskiej agresji w 2014 r. przeorientowało ukraińską zbrojeniówkę na współpracę z Zachodem. Ograniczały ją jednak względy ekonomiczne i polityczne. Ukrainie permanentnie brakowało środków na finansowanie modernizacji technicznej sił zbrojnych, z kolei państwa zachodnie odnosiły się z niechęcią do przekazywania jej nowoczesnych technologii militarnych, zwłaszcza koniecznych do wytwarzania ciężkiego uzbrojenia. Aby zachować sprawność większości typów posowieckiego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, Kijów był skazany na kooperację z rosyjskim przemysłem zbrojeniowym, co – w niektórych sferach – nieoficjalnie trwało praktycznie do lutego ub.r.

Jedne z pierwszych celów rosyjskiego uderzenia po 24 lutego 2022 r. stanowiły przedsiębiorstwa ukraińskiego przemysłu zbrojeniowego, których głównymi zadaniami w czasie wojny stały się remont i serwisowanie wyposażenia dla armii i innych formacji wojskowych (Gwardii Narodowej i Państwowej Służby Granicznej)¹. W ciągu kilku tygodni państwo utraciło większość kompetencji w zakresie produkcji uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz amunicji i materiałów wojennych. Nie było też w stanie z własnych zasobów uzupełniać ponoszonych strat ani zapewnić należytego serwisowania i remontu wyposażenia. Praktycznie w każdym z wymienionych aspektów stało się zależne od wsparcia Zachodu i kooperacji z nim (z kraju ewakuowano część kadr i technologie przemysłu zbrojeniowego, które Kijów zamierzał wykorzystać na terytorium państw gospodarzy).

Od wiosny 2022 r. kontynuowanie przez Ukrainę działań obronnych we wszystkich aspektach stało się możliwe wyłącznie dzięki kompleksowej pomocy Zachodu – dostaw

” Ukraina potrzebuje wsparcia zapewniającego jej utrzymanie i odtwarzanie dotychczasowych zdolności. Bez niego niemożliwe byłoby kontynuowanie regularnej walki.

uzbrojenia i sprzętu wojskowego oraz amunicji, a także organizacji remontu i serwisowania wyposażenia wykorzystywanego przez formacje wojskowe. Należy pamiętać, że wsparcie zewnętrzne obejmuje także przekazywanie szeroko pojętych materiałów wojennych (głównie paliwa) i wieloaspektowe szkolenie wojskowych. Osobne zagadnienie stanowi udostępnienie armii ukraińskiej możliwości korzystania z kompetencji, którymi wcześniej nie dysponowała, a które można uznać za decydujące dla powodzenia pierwszej fazy operacji obronnej i jesiennej kontrofensywy – chodzi przede wszystkim o dostarczane przez Stany Zjednoczone w czasie rzeczywistym dane rozpoznawcze, ze wskazywaniem celów wyłącznie.

Ukraińskie potrzeby dotyczące dostaw można podzielić na kilka kategorii. Podstawowa kwestia to ciągłe zapotrzebowanie na amunicję oraz części zamienne, bez których niemożliwe byłoby kontynuowanie walki. Państwo potrzebuje również wsparcia zapewniającego mu utrzymanie i odtwarzanie dotychczasowych zdolności. Oznacza to konieczność prowadzenia remontów uszkodzonego wyposażenia i dostarczania nowego, który uzupełni poniesione straty. Wreszcie niezbędne jest zaopatrywanie Sił Zbrojnych Ukrainy w nowoczesne uzbrojenie i sprzęt wojskowy, pozwalające na zwiększenie potencjału militarnego w celu odzyskania zajętego przez Rosjan terytorium. Każda z tych kategorii wymaga innego podejścia przemysłowo-technologicznego, finansowego, logistycznego i politycznego. Bez szybkiej, skoordynowanej i właściwej odpowiedzi na zróżnicowane potrzeby Ukrainy jej zwycięstwo będzie niemożliwe.

Broń z Zachodu – od karabinów po myśliwce

Dostawy uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla Kijowa zaczęły się już po aneksji Krymu w 2014 r, ale były niewielkie. Ich wartość wzrosła skokowo bezpośrednio przed 24 lutego 2022 r. Amerykanie w 2021 r. przekazali Ukrainie sprzęt wojskowy wart 650 mln dolarów, a Brytyjczycy pomiędzy 17 a 19 stycznia 2022 r. dostarczyli jej prawie 15% wszystkich własnych granatników NLAW. Na przełomie 2021 i 2022 r. – wraz z rosnącą rosyjską presją wojskową na Kijów – Wielka Brytania, Polska, Czechy, Litwa, Estonia i Łotwa zdecydowały się wysłać mu nieodpłatnie broń i amunicję. Swoją gotowość w tym zakresie zadeklarowały też inne kraje NATO, m.in. Dania. W ramach wsparcia skupiano się wyłącznie na broni lekkiej oraz wyposażeniu ochronnym, umundurowaniu i optoelektronice². Kiedy stało się jasne, że Ukraina przetrwała pierwsze uderzenie, a wojska agresora pod koniec marca zostały zmuszone do wycofania się z części zajętych terytoriów, charakter dostarczanego uzbrojenia zmienił się. W kwietniu 2022 r. Polska i Czechy przekazały Kijowowi znaczną liczbę czołgów, bojowych wozów

¹ Od początku konfliktu od wsparcia zewnętrznego w zakresie dostaw, remontu i serwisowania wyposażenia uzależnione były ochotnicze jednostki wojskowe.

² J. Gotkowska, P. Szymański, P. Żochowski, A. Wilk, *Państwa NATO wobec dostaw broni dla Ukrainy*, „Komentarze OSW”, nr 423, 3.02.2022, osw.waw.pl.

piechoty, artylerii lufowej i raketowej pochodzących jeszcze z czasów Układu Warszawskiego. Następnie Stany Zjednoczone ogłosiły dostarczenie pierwszych transporterów opancerzonych starego typu i artylerii produkcji zachodniej.

Przełom przyniosła kwietniowa konferencja w amerykańskiej bazie lotniczej w niemieckim mieście Ramstein, w której wzięli udział ministrowie obrony z 40 krajów. Wydarzenie to rozpoczęło regu-

” Spotkania Grupy Kontaktowej ds. Wsparcia Ukrainy skutkowały ogłoszeniem dostaw całej gamy pojazdów opancerzonych oraz artylerii lufowej i raketowej, które umożliwiły Ukraińcom wyparcie wroga z obwodu charkowskiego i odzyskanie Chersonia.

larne spotkania Grupy Kontaktowej ds. Wsparcia Ukrainy. Ich rezultatem było ogłoszenie dostaw całej gamy pojazdów opancerzonych oraz artylerii lufowej i raketowej, które realizowano przez całe lato 2022 r. Sprzęt ten umożliwił Ukraińcom skuteczne natarcia na Chersoń i w okolicach Charkowa. Kolejny skok w dostawach uzbrojenia nastąpił dopiero w październiku wraz z masowymi rosyjskimi atakami środkami napadu powietrznego na infrastrukturę krytyczną. Jesienią–zimą 2022 r. USA, Niemcy i Francja zadeklarowały przekazanie Ukrainie licznych całkowicie nowych i używanych systemów obrony powietrznej krótkiego zasięgu. Ponadto w grudniu ogłoszono dostarczenie po jednej baterii systemu średniego zasięgu Patriot przez Stany Zjednoczone i Niemcy. Styczeń i luty 2023 r. to czas decyzji o dostawach bojowych wozów piechoty i czołgów zachodniej produkcji. Wreszcie w marcu Polska i Słowacja poinformowały, że wyślą Kijowowi myśliwce MiG-29.

Ze względów politycznych, finansowych i możliwości realizacji najłatwiejsze dla państw zachodnich były dostawy broni lekkiej i wyposażenia osobistego żołnierzy – ich ilość była i jest gigantyczna. Pozwoliły one Ukrainie m.in. na tworzenie nowych batalionów Obrony Terytorialnej, Gwardii Narodowej i „legionu cudzoziemskiego”. Z uwagi na wielkość pomocy nie można ustalić dokładnej ilości dostarczonego uzbrojenia. Oprócz wsparcia ze strony poszczególnych państw niemałą rolę w przekazywaniu wyposażenia osobistego odegrały zbiórki społecznościowe, które niejednokrotnie były w stanie doposażyć cały batalion Gwardii Narodowej lub Obrony Terytorialnej. Po roku wojny Kijów wyczerpał swoje zapasy nawet najbardziej podstawowego wyposażenia i amunicji – musi w tym zakresie w pełni polegać na zagranicy.

Siły Zbrojne Ukrainy są obecnie całkowicie uzależnione również od dostaw amunicji oraz samej artylerii lufowej i raketowej. Kijów otrzymał całą gamę systemów artyleryjskich wzorów zarówno posowieckich, jak i zachodnich. Ich dokładnej liczby nie da się określić, gdyż część przekazujących uzbrojenie krajów nie podaje do publicznej wiadomości swoich donacji. Najprawdopodobniej na Ukrainę trafiło ponad 850 ciągnionych oraz samobieżnych dział i haubic, z czego ok. 700 w standardzie natowskim. Kolejne 200 zostało zadeklarowane i będzie dostarczone. Przekazywana z Zachodu artyleria lufowa nie tylko pozwoliła na uzupełnienie strat, lecz także złagodziła problem braku amunicji posowieckich kalibrów – przebroiła część Sił Zbrojnych Ukrainy w systemy używające pocisków produkowanych w państwach zachodnich. Kijów otrzymał też ponad setkę wieloprowadnicowych wyrzutni rakietowych, z czego 53 stanowiły systemy zachodnie dysponujące amunicją precyzyjną.

Bez dostaw czołgów i bojowych wozów piechoty niemożliwe byłyby ofensywy z września i listopada, w ramach których Ukraińcy odbili zajęte przez Rosjan tereny. Kijów w ciągu całej wojny poniósł ciężkie straty w broni pancernej. W 2022 r. dostarczono ok. 500 czołgów i ponad 300 bojowych wozów piechoty, lecz były to pojazdy wyprodukowane w państwach byłego Układu Warszawskiego. Dzięki tym dostawom Ukraina utrzymała jednak jesienią zdolności ofensywne. Na początku br. zadeklarowano też przekazanie ok. 200 czołgów i bojowych wozów piechoty produkcji zachodniej. Większość z nich zostanie dostarczonych na przełomie kwietnia i maja br. (wyjątek stanowią M1 Abrams i leopardy 1, których dostawy zakończą się zapewne na przełomie 2023 i 2024 r.). Co więcej, tylko

połowę czołgów można określić mianem nowoczesnych. Otrzymanie ok. 1,5 tys. gąsienicowych transporterów opancerzonych, ok. 1 tys. pojazdów klasy MRAP (*Mine Resistant Ambush Protected*) oraz blisko 2,5 tys. wojskowych wielozadaniowych samochodów terenowych pozwoliło rozwijającym i odtwarzającym jednostkom na zwiększenie mobilności. Maszyny te nie są jednak nowe, nie zapewniają też pożądanej odporności i przeżywalności na polu walki.

W rozpoczętych w październiku 2022 r. zmasowanych atakach z użyciem rakiet i bezzałogowców ukraińska obrona powietrzna wyczerpuje swój zapas amunicji. Kijów dostał nieujawnioną liczbę posowieckich baterii obrony powietrznej bardzo krótkiego i krótkiego zasięgu, którą można szacować nawet na kilkanaście. Trwają dostawy obiecanych przez państwa zachodnie 55 systemów bardzo krótkiego zasięgu i 15 baterii krótkiego zasięgu. Ponadto Ukraina otrzymała jedną posowiecką baterię średniego zasięgu i oczekuje trzech nowoczesnych baterii zachodnich systemów średniego zasięgu (dwóch baterii Patriot i jednej SAMP/T). Deklarowane i przekazywane zestawy obrony powietrznej są różnorodne: od przestarzałych i wycofanych już ze służby po bardzo nowoczesne. Najważniejszą kwestią pozostaje jednak dostępność zużywanej w szybkim tempie amunicji do nich.

Siły Powietrzne Ukrainy dostały duże ilości części zamiennych i uzbrojenia dla swoich samolotów i śmigłowców. Od kwietnia br. trwają dostawy polskich

” Podawane przez poszczególne państwa kwoty wsparcia należy uznać za jedynie przybliżone. Aby porównać wartość pomocy, trzeba analizować, co konkretnie każde z nich przekazuje Ukrainie.

i słowackich myśliwców MiG-29. Pomimo doniesień medialnych żadne państwo nie przyznało się do przekazania swoich samolotów Kijowowi w 2022 r. Decyzje w tym temacie ogłoszono w pierwszym kwartale 2023 r. Realizowane dostawy pozwalają na ciągłą aktywność ukraińskiego lotnictwa. Jego stan uzupełniono o ponad 40 śmigłowców, z których tylko trzy nie są produkcji poradzieckiej. Połowa przekazanych maszyn jest stara i wysłużona, ale dzięki nim w znacznym stopniu odtworzono straty. Siły zbrojne otrzymały też tysiące bezzałogowych statków powietrznych – od małych, cywilnych urządzeń po wojskowe aparaty rozpoznawczo-bojowe. Odgrywają one ważną rolę w rozpoznaniu oraz w naprowadzaniu artylerii, a także w kształtowaniu przekazu medialnego. Niektórych z nich nie dostarczyły państwa, lecz zostały ufundowane w ramach zbiórek społecznych.

Donatorzy – zróżnicowane podejścia i skala dostaw

Zestawianie wartości przekazanej pomocy wojskowej, którą przedstawiają poszczególne państwa, jest mylące, ponieważ każde z nich wycenia swoje wsparcie inaczej. Co więcej, do publicznej wiadomości nie trafiają sposoby jego obliczania oraz przyjęte wartości danego sprzętu. Część krajów ze względów bezpieczeństwa w ogóle nie podaje, jakie uzbrojenie oraz w jakiej ilości wysłała. Ponadto na listach pomocy wojskowej, sporządzanych m.in. przez Instytut Gospodarki Światowej w Kilonii (IfW), znajduje się sprzęt niemilitarny – w przypadku Niemiec np. pojazdy straży pożarnej. Oprócz tego do wartości przekazywanej przez RFN wsparcia wliczono sprzęt jeszcze niedostarczony (w tym kosztowne systemy obrony powietrznej).

Nawet w obrębie jednego państwa może istnieć wiele mechanizmów przekazywania uzbrojenia – np. w USA jest ono pobierane z zapasów sił zbrojnych w ramach Presidential Drawdown Authority lub zamawiane w przemyśle w ramach Ukraine Security Assistance Initiative³ – skutkiem czego ten sam sprzęt może mieć dwie różne wyceny. Nie da się też ustalić realnej wartości używanego i często już nieprodukowanego uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Przykładowo Finlandia nie informuje o tym, jakiej wartości wyposażenie przekazano, lecz ile będzie kosztowało zakupienie nowego w miejsce

³ U.S. Security Cooperation with Ukraine, Bureau of Political-Military Affairs, 3.05.2023, state.gov.

oddanego. Z tego powodu wszystkie podawane przez poszczególne państwa kwoty należy uznać za jedynie przybliżone i nie można ich bezpośrednio porównywać. Aby to zrobić, niezbędną byłaby dokładna analiza wysyłanej broni, a nie tylko zestawianie jej wartości.

Największy i najważniejszy donator sprzętu wojskowego na rzecz ukraińskiego wysiłku wojennego to USA. Odpowiadają one za ponad połowę całości przekazanego uzbrojenia⁴, a w wielu segmentach (np. wyrzutnie HIMARS i pociski GMLRS do nich) są wręcz wyłącznym dostawcą. Ze względu na gigantyczne zasoby sprzętu, nieporównywalny potencjał przemysłowy i największy budżet wojskowy na świecie wsparcie Waszyngtonu dla Kijowa nie stanowi dużego uszczerbku dla sił zbrojnych USA. Pentagon dysponuje tysiącami transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty, czołgów i armatohaubic. Roczna produkcja uzbrojenia i sprzętu wojskowego w Stanach Zjednoczonych – znacznie wyższa niż w całej Unii Europejskiej – jest obecnie jeszcze zwiększana. Ilość wytwarzanej amunicji ma zaś w ciągu dwóch lat wzrosnąć sześciokrotnie⁵. Tylko USA mają wystarczające zapasy uzbrojenia oraz tak rozbudowane możliwości produkcyjne, aby dostarczać Kijowowi nowoczesne czołgi czy samoloty w tempie pozwalającym mu uzupełniać straty. Tym samym – szczególnie w perspektywie średnio- i długoterminowej – pozostają najważniejszym państwem wspierającym Ukrainę. Jednocześnie Waszyngton relatywnie ostrożnie przekazuje pomoc militarną z obawy o eskalację wojny i przekształcenie jej w konflikt rosyjsko-amerykański/natowski. Stany Zjednoczone są ponadto dla wielu krajów zachodnich punktem odniesienia w kwestii tego, jakie systemy można dostarczać Kijowowi⁶.

Europejscy liderzy w zakresie dostaw uzbrojenia dla Ukrainy to Wielka Brytania⁷, Polska, państwa bałtyckie i Czechy. Wsparcie Litwy, Łotwy i Estonii jest największe w proporcji do wielkości ich

” Z RP będzie pochodziła większość nowoczesnej artylerii samobieżnej oraz kołowych transporterów opancerzonych, przez co polskie uzbrojenie odegra pierwszoplanową rolę w ewentualnej ukraińskiej kontrakcji.

sił zbrojnych oraz gospodarek. Punktem wspólnym udzielanej przez wymienione państwa pomocy jest to, że pochodzi ona także z funkcjonujących jednostek wojskowych, a nie tylko z magazynów. Co więcej, to właśnie te kraje jako pierwsze dostarczyły Kijowowi nieprzekazywane do tej pory systemy uzbrojenia. Estonia jeszcze przed rosyjską inwazją poczyniła kroki w celu wysłania mu haubic D-30, Polska i Czechy były pierwszymi państwami, które oddały posowieckie czołgi (T-72), a w Europie Zachodniej to Wielka Brytania jako pierwsza zadeklarowała dostawy czołgów zachodniej produkcji (Challenger 2). Warszawa wyrasta na trzeciego – po Waszyngtonie i Londynie – donatora uzbrojenia i sprzętu wojskowego dla Ukrainy, bez którego przeprowadzenie kontrofensyw z zeszłego roku byłoby znacznie trudniejsze. Z Polski pochodzi m.in. połowa przekazanych Kijowowi czołgów – wciąż podstawowego środka przełamania obrony przeciwnika i rozwinięcia powodzenia. Jako pierwszy kraj dostarczyła je też w dużej liczbie. Zrealizowane dostawy i zapowiedzi przyszłych wskazują, że z RP będzie pochodziła większość nowoczesnej artylerii samobieżnej (armatohaubice Krab, moździerz Rak) oraz kołowych transporterów opancerzonych (Rosomak). Wszystko to sprawia, że polskie uzbrojenie odegra pierwszoplanową rolę w ewentualnej ukraińskiej kontrakcji.

Niemcy oceniają wartość swojej dotychczasowej pomocy na 2,7 mld euro. Wprawdzie przekazały one duże ilości różnego rodzaju uzbrojenia i sprzętu wojskowego, ale w szacunkach tych uwzględniono również niedostarczony sprzęt oraz – w znacznym stopniu – wyposażenie niebędące uzbrojeniem

⁴ *One Year of Support to Ukraine: US Leads, EU Follows*, Kiel Institute for the World Economy, 21.02.2023, ifw-kiel.de.

⁵ J. Ismay, E. Lipton, *Pentagon Will Increase Artillery Production Sixfold for Ukraine*, The New York Times, 24.01.2023, nytimes.com.

⁶ *Fact Sheet on U.S. Security Assistance to Ukraine*, U.S. Department of Defense, 4.04.2023, media.defense.gov.

⁷ C. Mills, *Military assistance to Ukraine since the Russian invasion*, House of Commons Library, 30.03.2023, researchbriefings.files.parliament.uk.

i sprzętem wojskowym⁸. Berlin koncentrował się w 2022 r. na dostarczaniu Kijowowi głównie sprzętu logistycznego, wyposażenia osobistego i systemów obrony powietrznej. Pomimo że aktywnie kreuje się na europejskiego lidera pomocy Ukrainie, kolejne dostawy nowych systemów uzbrojenia były zazwyczaj poprzedzone naciskami ze strony USA, Wielkiej Brytanii i Polski⁹.

Francuskie wsparcie wojskowe jest jeszcze mniejsze niż niemieckie i skupia się na dostawach artylerii i pojazdów opancerzonych. Paryż nie podaje oficjalnej wartości pomocy (IfW szacuje ją na

653 mln euro¹⁰), ale ocenia ją jako dużą. Opinia ta nie znajduje jednak potwierdzenia w docierających z Ukrainy informacjach, w świetle których ilość uzbrojenia z Francji pozostaje niewielka. Francuskie i niemieckie wsparcie można ocenić jako proporcjonalnie nieduże, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę wielkość gospodarek tych państw. Oba posiadają rozbudowany przemysł obronny, ale tamtejsze firmy zbrojeniowe nie są nastawione na masową produkcję, a po roku wojny wciąż czekają na liczone co najmniej w dziesiątkach egzemplarzy zamówienia od własnych rządów. Pokazuje to, że na drodze do zwiększenia dostaw dla Kijowa stoi przede wszystkim brak woli politycznej.

Państwa nordyckie przekazały Ukrainie znaczne ilości uzbrojenia, którego wartość IfW szacuje łącznie na 4 mld euro. Norwegia oddała jej praktycznie wszystkie zmagazynowane przez swoje siły zbrojne systemy uzbrojenia¹¹. Dania również opróżniła swoje magazyny, ponadto trwa proces dostarczania całej nowej artylerii lufowej (haubice CAESAR), która nawet nie zdążyła wejść na wyposażenie tamtejszej armii¹². Finlandia do niedawna nie ujawniała szczegółów swojego wsparcia dla Kijowa, ale zmieniła tę politykę przy okazji dostaw czołgów saperskich Leopard 2R¹³. Liderem regionu jest Szwecja (ocenia udzieloną przez siebie pomoc militarną na 1,5 mld euro). Wysłała ona Ukrainie nie tylko sprzęt znajdujący się w rezerwie, lecz także ten ze swoich aktywnych jednostek (czołgi i bojowe wozy piechoty)¹⁴.

Kanada i Holandia nie dysponują dużymi zasobami uzbrojenia, ale są zamożnymi krajami, dlatego oprócz przekazywania niewielkich ilości sprzętu z własnych zasobów finansują też zamówienia nowego uzbrojenia dla Ukrainy¹⁵. Chorwacja, Hiszpania, Portugalia i Włochy wnoszą zauważalny, ale niezbyt duży wkład w zachodnie dostawy. Słowacja oddała prawie każdy (poza czołgami) posiadany przez siebie system uzbrojenia pochodzący z czasów Układu Warszawskiego, ale w znacznej części warunkowała to otrzymaniem zamienników od państw zachodnich. Na ukraińskim polu walki już od zeszłego roku pojawiają się również uzbrojenie i sprzęt wojskowy oraz amunicja pochodzące z Bułgarii i Rumunii, jednak nie komentują one informacji o takich dostawach¹⁶. Słowenia i Grecja udzieliły tylko minimalnego wsparcia, które ponadto uzależniły od otrzymania w zamian sprzętu wojskowego od Niemiec. Belgia i Luksemburg pomagają Kijowowi w stosunkowo małym stopniu, ponieważ ich potencjał wojskowy jest bardzo ograniczony. Podobnie ma się sprawa z Turcją.

⁸ *Liste der militärischen Unterstützungsleistungen*, Die Bundesregierung, 26.04.2023, bundesregierung.de.

⁹ K. Frymark, *Niemieckie wsparcie dla Ukrainy: ofensywa komunikacyjna*, OSW, 18.01.2023, osw.waw.pl.

¹⁰ *Ukraine Support Tracker*, Kiel Institute for the World Economy, 4.04.2023, ifw-kiel.de.

¹¹ *Norwegian support to Ukraine and neighbouring countries*, Utenriksministeren, 24.04.2023, regjeringen.no.

¹² *Danish support for Ukraine*, Ministry of Foreign Affairs of Denmark, 27.04.2023, um.dk.

¹³ *Russian attack on Ukraine and Finland's support to Ukraine*, Suomen Puolustusministeriö, defmin.fi.

¹⁴ *Sweden's support to Ukraine*, The Government of Sweden, 24.03.2023, government.se.

¹⁵ *Canadian donations and military support to Ukraine*, Government of Canada, 9.05.2023, canada.ca; *Dutch aid for Ukraine: from day to day*, Government of the Netherlands, government.nl.

¹⁶ Ł. Kobeszko, *Lepiej późno niż wcale. Zgoda parlamentu Bułgarii na dostawy broni dla Ukrainy*, OSW, 16.11.2022, osw.waw.pl; K. Całus, *Nad wyraz ostrożnie. Rumunia wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę*, OSW, 14.10.2022, osw.waw.pl.

Ponadto należy wyszczególnić państwa, które wspierają Ukrainę pośrednio i z różnych przyczyn nie upubliczniają szczegółów swojego zaangażowania. Dzięki zakupieniu w Korei Południowej artylerii lufowej i raketowej, amunicji do niej oraz czołgów, a także ich szybkim dostawom Finlandia, Estonia, Norwegia i Polska mogły przekazywać Kijowowi większe ilości własnego uzbrojenia. Duże zapasy amunicji artyleryjskiej, jakimi dysponuje Seul, pozwoliły również na częściowe uzupełnienie amerykańskich magazynów, choć jednocześnie Republika Korei wciąż nie zmieniła stanowiska w sprawie bezpośredniego wspierania wojskowego Ukrainy. Część z 90 czołgów T-72, które zostały zakupione dla Kijowa przez USA i Holandię i były remontowane w Czechach, pochodziła z Maroka¹⁷. Za specyficzną należy uznać postawę Pakistanu – najprawdopodobniej wysłał on Ukrainie (via Polska) niekierowane pociski raketowe i przenośne przeciwlotnicze zestawy raketowe, czemu Islamabad oficjalnie zaprzecza, a o czym donosiły media indyjskie. Z pewnością nie są to jedyne pozazachodnie państwa przekazujące swoje uzbrojenie. Identyfikacja innych pozostaje jednak na razie niemożliwa.

Ukraińskie potrzeby w perspektywie zapowiadanej kontrofensywy

Dostawy uzbrojenia, sprzętu wojskowego i amunicji z Zachodu pozwoliły Ukrainie na względnie skuteczne powstrzymanie agresora i odzyskanie części utraconego terytorium. Nadal są one jednak niezbędne, aby mogła ona kontynuować opór i prowadzić działania ofensywne, a za podstawowe należy uznać przekazywanie amunicji. Ze szczątkowych informacji z frontu wynika, że w ciągu roku wojny obrońcy wyczerpali swoje zasoby pocisków artyleryjskich, raketowych oraz granatników wszelkich typów, a najprawdopodobniej także naboju karabinowych. Choć podejmuje się wysiłki mające na celu utrzymanie bądź wznowienie produkcji i uruchomienie jej z udziałem kadr ukraińskich w państwach sąsiednich (m.in. w Polsce), to Kijów nie jest w stanie zabezpieczyć nawet najbardziej podstawowych potrzeb. Utrzymanie zdolności armii ukraińskiej na poziomie umożliwiającym jej względnie skuteczne powstrzymanie agresora wymaga od szeroko pojętego Zachodu kontynuowania dostaw amunicji wszystkich typów w wymiarze co najmniej takim jak w 2022 r. Należy przy tym pamiętać, że taka ilość pokrywa tylko bieżące zużycie, przeciętnie trzykrotnie niższe niż po stronie agresora. Zapewnienie Siłom Zbrojnym Ukrainy odpowiedniej rezerwy, niezbędnej w przypadku zwiększenia przez Rosjan intensywności ataków czy w celu przygotowania ukraińskiego wojska do odbicia zajętych terytoriów, wymagało będzie jednak od Zachodu znaczącego zwiększenia dostaw. Oznacza to konieczność rozbudowy zdolności produkcyjnych, zwłaszcza u europejskich członków NATO, albowiem już obecnie intensywność starć i związana z tym konsumpcja amunicji przekraczają możliwości wytwórcze ich przemysłów zbrojeniowych.

Zarówno wojska rosyjskie, jak i ukraińskie ponoszą straty sprzętowe i osobowe, lecz Moskwa – w przeciwieństwie do Kijowa – nie utraciła zdolności do ich odtwarzania. Jeżeli Zachód nie zapewni

Skala konfliktu rosyjsko-ukraińskiego powoduje, że najnowocześniejsze czołgi, bojowe wozy piechoty, pociski dalekiego zasięgu czy myśliwce muszą być dostarczane nie w sztukach, a w całych związkach taktycznych.

takich możliwości Ukrainie, to jej siłom zbrojnym grozi stopniowa utrata potencjału do prowadzenia równorzędnej walki. Tym samym konieczne są ciągłe dostawy części zamiennych oraz całego spektrum wyposażenia: od tego najbardziej podstawowego – osobistego – po zaawansowane systemy walki, jak obrona powietrzna czy czołgi. Z uwagi na intensywność toczonych walk, a co za tym idzie – skalę ponoszonych strat – dotychczas dostarczone uzbrojenie, szczególnie posowieckich wzorów, należy traktować jako doraźne uzupełnianie już zniszczonego sprzętu. W 2023 r. Kijów musi pozyskać co najmniej taką samą ilość uzbrojenia co w 2022 r. Będzie to szczególnie trudne w przypadku sprzętu

¹⁷ J. Holleis, *Tanks to Ukraine mark change in Moroccan foreign policy*, Deutsche Welle, 26.01.2023, dw.com.

posowieckiego, którego zasoby ulegają wyczerpaniu. Należy więc przezbrajać armię ukraińską w używane i nowe systemy produkcji zachodniej.

Do przeprowadzenia skutecznej kontrofensywy i ostatecznego zwycięstwa nad Rosją obrońcy potrzebują nie tylko utrzymania dotychczasowego potencjału militarnego, ale jego rozbudowy, co wymaga masowych dostaw nowoczesnego uzbrojenia w relatywnie krótkim czasie. W grudniu 2022 r. naczelny dowódca Sił Zbrojnych Ukrainy generał Wałerij Załużny określił ich potrzeby sprzętowe na 300 dodatkowych (poza pozostającymi w linii) czołgów, 600–700 bojowych wozów piechoty i 500 armatohaubic¹⁸. Liczby te stanowią przybliżone odzwierciedlenie ukraińskich szacunków w zakresie sprzętu niezbędnego do przeprowadzenia konkretnych operacji ofensywnych – do wyzwolenia całości okupowanego przez wroga terytorium niezbędne jest więcej uzbrojenia. Bez niego potrzeby będą się tylko zwiększały, ponieważ Siły Zbrojne Ukrainy będą ponosić kolejne wymagające odtworzenia straty. Tym samym trzeba koniecznie rozbudowywać możliwości produkcyjne w poszczególnych państwach zachodnich. Choć w tej wojnie walczy tylko Ukraina, to zasoby szeroko pojętego Zachodu sprawiają, że jej armia może kontynuować walkę. Coraz częściej zachodni przywódcy przyznają jednak, że są one na wyczerpaniu i muszą zostać zastąpione przez bieżącą produkcję przemysłową.

Kijów zabiega też o dostawy samolotów wielozadaniowych produkcji zachodniej (F-16) oraz pocisków balistycznych bardzo krótkiego zasięgu (ATACAMS) do wyrzutni raketowych systemu HIMARS, lecz – jak na razie – bezskutecznie. Pozwoliłyby one uderzyć na głębsze zaplecze Rosjan. Jedynym krajem, który ma dostateczne zasoby własne, aby przekazać Ukrainie tego rodzaju uzbrojenie, są Stany Zjednoczone. Waszyngton obstaje jednak przy samoograniczeniach w zakresie wsparcia wojskowego dla Kijowa, które wynikają z obaw przed eskalacją wojny.

Skala konfliktu rosyjsko-ukraińskiego – w kategoriach zasobów ludzkich, sprzętowych i geograficznych – powoduje, że nawet najnowocześniejsze czołgi, bojowe wozy piechoty, pociski dalekiego zasięgu czy myśliwce muszą być dostarczane nie w sztukach, a w całych związkach taktycznych. Ponadto za każdym razem należy utworzyć odpowiednie zaplecza logistyczne i remontowe, aby usterki nie eliminowały całkowicie z dalszej walki otrzymanego uzbrojenia i sprzętu wojskowego. Do zaspokojenia ukraińskich potrzeb nie wystarczą jednorazowe donacje – kraj wymaga nieprzerwanego i masowego wsparcia.

W związku z zapowiadaną przez Kijów i okresowo przez jego zachodnich partnerów kontrofensywą, mającą na celu odzyskanie inicjatywy w wojnie i wyparcie Rosjan z okupowanych terenów, zasadne jest pytanie o zdolność armii ukraińskiej do jej przeprowadzenia. Dotyczy ono de facto tego, czy Zachód należycie wyposażył i przygotował Ukraińców. W trakcie ostatniego spotkania państw wspierających wojskowo Kijów w niemieckim Ramstein (21 kwietnia) szef Pentagonu Lloyd Austin i przewodniczący Kolegium Połączonych Szefów Sztabów generał Mark Milley twierdzili, że szeroko pojęte państwa zachodnie w ostatnich miesiącach wyposażyły obrońców w aż dziewięć brygad pancernych (pancerno-zmechanizowanych)¹⁹. Ze szcątkowych danych nie wynika jednak, by partnerzy przekazali im liczbę czołgów i bojowych wozów piechoty uzasadniającą tę deklarację. Należy raczej przyjąć, że amerykańscy wojskowi odnieśli się do tych związków taktycznych armii ukraińskiej, które mimo ponadrocznego udziału w wojnie – dzięki procesowi systematycznego dozbrajania – zachowały pełnię walorów bojowych i będą stanowiły trzon potencjalnej kontrofensywy. Równocześnie ci sami partnerzy Kijowa nie są przekonani, czy przekazane jej wsparcie wojskowe wystarczy do osiągnięcia sukcesu. Istotną rolę w tym konflikcie zbrojnym odgrywa jednak nie tylko wsparcie z Zachodu, lecz także wysokie morale armii ukraińskiej, dzięki któremu broni się ona skutecznie i znacznie dłużej, niż przewidywała na początku wojny zdecydowana większość zachodnich ekspertów.

¹⁸ *An interview with General Valery Zaluzhny, head of Ukraine's armed forces, The Economist, 15.12.2022, economist.com.*

¹⁹ A. Wilk, P. Żochowski, *Dziewięć ukraińskich brygad przygotowanych do kontrofensywy. 424. dzień wojny*, OSW, 24.04.2023, osw.waw.pl.

ANEKS

Zachodnie dostawy najistotniejszych kategorii sprzętu wojskowego. Stan na 9 maja 2023 r.

Czołgi				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Bulgaria	T-72M1	0	ok. 50	
Czechy	T-72M1	50	50	
		27	27	z zasobów firmy Excalibur Army
Hiszpania	Leopard 2A4	10	6	
Holandia / Dania / Niemcy	Leopard 1A5 Leopard 1A5DK	100	0	
Holandia / Dania	Leopard 2A4	14	0	
Kanada	Leopard 2A4	8	8	
Macedonia Północna	T-72M1	0	ok. 30	
Niemcy	Leopard 2A6	18	18	
Norwegia	Leopard 2A4NO	8	8	
Polska	Leopard 2A4	14	14	
	PT-91	60	30	
	T-72M T-72M1 T-72M1R	280	250	
Portugalia	Leopard 2A6NL	3	3	
Słowenia	M-55S	28	28	w zamian za 45 pojazdów MAN KAT1 od Niemiec
Szwecja	Leopard 2A5	10	0	
Stany Zjednoczone	M1A1 Abrams	31	0	
Stany Zjednoczone / Holandia	T-72EA	90	37	remontowane w Czechach
Wielka Brytania	Challenger 2	14	14	

Bojowe wozy piechoty				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Czechy	BMP-1	45	45	
	PBV-501A	56	56	z zasobów firmy Excalibur Army
Grecja	BMP-1A1 Ost	40	40	w zamian za 40 wozów Marder od Niemiec
Kanada	LAV 6	36	brak danych	

Bojowe wozy piechoty (cd.)

Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Niemcy	Marder 1A3	40	40	
Polska	BWP-1	brak danych	>150	
Słowacja	BVP-1	30	30	w zamian za 15 czołgów Leopard 2A4 od Niemiec
Słowenia	BVP M-80A	35	35	
Stany Zjednoczone	M2 BFIST	4	0	
	M2A2 ODS Bradley	109	ok. 50	
Szwecja	CV9040	50	0	
Wielka Brytania	FV103 Spartan	35	35	

Transportery opancerzone

Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Australia	M113A54	28	28	
Dania	M113 G3 DK	54	54	
Finlandia	Sisu XA-180/185	brak danych	>10	
Francja	VAB 4x4	brak danych	>50	
Hiszpania	M113	20	20	
Holandia	YPR-765	196	196	
Kanada	Roshel Senator	208	8	
Litwa	M113	50	50	
Polska	KTO Rosomak	200	0	100 zamówionych w przemyśle
Portugalia	M113	28	14	
Słowenia	Valuk	20	0	
Stany Zjednoczone	M1117	250	>200	
	M113	400	>250	
	Stryker	90	ok. 50	
Wielka Brytania	FV432 Mk 3 Bulldog FV104 Samaritan	brak danych	ok. 100	
	M113 A1-BE	46	46	
Włochy	M113	brak danych	brak danych	

Pojazdy rozpoznawcze				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Francja	AMX-10RC	40	40	
Holandia	Fennek	brak danych	brak danych	

Artyleria lufowa				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Australia	M777	6	6	
Bulgaria	D-20	brak danych	brak danych	
Chorwacja	M-46	15	15	
Czechy	2S1 Goździk	brak danych	brak danych	
	wz. 1977 Dana	20	20	
Dania	CAESAR 8x8	19	19	zakupione we Francji
Estonia	D-30	36	36	
	FH-70	24	24	
Francja	CAESAR 6x6	30	18	
	TRF1	brak danych	brak danych	
Hiszpania	OTO Melara M-56 105/14	6	6	
Holandia	PZH2000	8	8	
Kanada	M777	4	4	
Litwa	M101	brak danych	brak danych	
Łotwa	M109A5Ö	6	6	
Niemcy	PZH2000	14	14	
	RCH155	18	0	18 zamówionych w przemyśle
Niemcy / Norwegia / Dania	Zuzana 2	16	0	zakupione na Słowacji
Norwegia	M109A3GN	23	23	
Polska	2S1 Goździk	brak danych	>20	
	AHS Krab	18+54	>18	54 zamówione w przemyśle
	wz. 1977 Dana	brak danych	brak danych	
	M120K Rak	24	0	zakupione w przemyśle
Słowacja	Zuzana 2	8	8	zakupione w przemyśle przez Ukrainę
Słowenia	M101	16	16	

Artyleria lufowa (cd.)				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Stany Zjednoczone	M109A6	18	18	
	M119	72	54	
	M777	142	126	
Szwecja	FH-77 Archer	8	0	
Wielka Brytania	AS-90	32	0	
	L119	36	36	
	M109A4BE	20	20	
Włochy	FH-70	brak danych	brak danych	
	M109L	brak danych	>20	
	PZH2000	6	6	

Wieloprowadnicowe wyrzutnie raketowe (MLRS)				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Bulgaria	BM-21 Grad	brak danych	brak danych	
Czechy	RM-70	brak danych	ok. 18	
Francja	M270 LRU	2	2	
Niemcy	M270 MARS II	5	5	
Polska	BM-21 Grad	brak danych	ok. 20	
Stany Zjednoczone	M142 HIMARS	38	18	
Turcja	TRLG-230	0	>1	
Wielka Brytania	M270B1	6	6	w zamian za 3 M270 od Norwegii
Włochy	M270A1-I	2	2	

Wielozadaniowe samochody terenowe i pojazdy klasy MRAP				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Australia	Bushmaster IMV	90	90	
Belgia	Iveco LMV Lynx	80	0	
Dania	Spejdervogn M/95	brak danych	ok. 20	
Estonia	Mamba	7	7	
Francja	ACMAT Bastion IMV	20	0	
	Peugeot P4	brak danych	ok. 20	
Litwa	armored Land Cruiser 200	7	7	
Luksemburg	HMMWV	28	28	

Wielozadaniowe samochody terenowe i pojazdy klasy MRAP (cd.)

Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Niemcy	<i>border protection vehicles</i>	500	122	
	Dingo 2	50	50	
Norwegia	Iveco LAV III	14	14	
Polska	AMZ Dzik-2	brak danych	>1	
	Oncilla	30	30	zakupione przez Ukrainę przed 24.02.2022 r.
Portugalia	Iveco M 0,12 WM/p	4	4	
Słowenia	HMMWV	20	20	
Stany Zjednoczone	HMMWV	>2000	>2000	
	International MAXPROO	440	>400	
	<i>light tactical vehicles</i>	100	100	
	Cougar MRAP Oshkosh M-ATV	326	>300	
Turcja	BMC KİRPİ 4x4 MRAP	200	200	
Wielka Brytania	Husky Mastiff Wolfhound	80	80	
Włochy	VTLM Lince	brak danych	ok. 20	

Samoloty

Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Polska	MiG-29A/UB	14	10	
Macedonia Północna	SU-25	4	4	
Słowacja	MiG-29AS/UBS	13	13	

Śmigłowce

Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Chorwacja	Mi-8	14	9	
Czechy	Mi-24V	4	4	
Litwa	Mi-8	2	0	
Łotwa	Mi-17	4	2	
	Mi-2	2	2	

Śmigłowce (cd.)				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Macedonia Północna	Mi-24V	10	0	
	Mi-24K	2	0	
Portugalia	Ka-32A11BC	6	0	
Słowacja	Mi-17	4	4	
	Mi-2	1	1	
Stany Zjednoczone	Mi-17V5	20	20	
Wielka Brytania	Westland Sea King	3	3	

Bezzałogowce i amunicja krążąca				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Australia	DefendTex D40	300	brak danych	
Belgia	Sky-Hero Loki Mk 2 Quadcopters	brak danych	brak danych	
Dania	Heidrun	25	brak danych	
Holandia	Primoco One 150	6	6	
Litwa	WB Electronics Warmate	37 zestawów	brak danych	
Niemcy	nieokreślony typ bezzałogowców	150	brak danych	
Polska	WB Electronics FlyEye	brak danych	brak danych	
	WB Electronics Warmate	brak danych	brak danych	
Stany Zjednoczone	Altius-600	brak danych	brak danych	
	Boeing Insitu	brak danych	brak danych	
	CyberLux K8	brak danych	brak danych	
	Jump 20	brak danych	brak danych	
	Phoenix Ghosts	>1800	brak danych	
	RQ-20 Puma	brak danych	brak danych	
	ScanEagle	brak danych	brak danych	
	Switchblade	>700	brak danych	
Turcja	Bayraktar TB2	>35	brak danych	część Ukraina zakupiła przed 24.02.2022 r.
	Bayraktar Mini	24	24	
Wielka Brytania	Black Hornet	>850	>850	produkcji norweskiej

Systemy obrony powietrznej				
Państwo	Typ	Zadeklarowane	Dostarczone	Uwagi
Czechy	9K35 Striela-10M	brak danych	brak danych	
Finlandia	ZU-23-2	brak danych	brak danych	
Francja	Crotale-NG	2 baterie	2 baterie	
Hiszpania	MIM-23 Hawk	1 bateria	0	
Holandia	MIM-104 Patriot	2 wyrzutnie	0	jako część niemieckiej baterii
Kanada	NASAMS	1 bateria	0	
Litwa	Bofors L70	36 armat	36 armat	
Niemcy	Gepard 1A2	37 zestawów	34 zestawów	
	IRIS-T SLM	4 systemy	2 systemy	
	MIM-104 Patriot	1 bateria	1 bateria	
	Skynex	2 systemy	1 system	
Norwegia	NASAMS	2 baterie	0	
Polska	Osa-AK	brak danych	>1 wyrzutnia	
	S-125 Newa SC	brak danych	>1 bateria	
	S-60	brak danych	ok. 12 armat	
	ZSU-23-4 Szyłka	brak danych	>1 zestaw	
	ZU-23-2	brak danych	brak danych	
Słowacja	2K12 Kub	2 baterie	1 bateria	
	S-300PMU	1 bateria	1 bateria	
Stany Zjednoczone	Avenger	12 wyrzutni	12 wyrzutni	
	NASAMS	8 baterii	2 baterie	
	MIM-104 Patriot	1 bateria	0	
	VAMPIRE	14 wyrzutni	14 wyrzutni	
Wielka Brytania	Stormer HVM	6 wyrzutni	6 wyrzutni	
Włochy / Francja	SAMP/T	1 bateria	0	

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z różnych źródeł.